

نقش عقل در تکامل و محاسبه اعمال

دکتر امیرحسین شهرار
رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل

انسان در ابتدای تولد، توانایی فکر و تعقل را ندارد، یعنی نمی توان گفت که او عقل دارد، چنان که امام صادق^(ع) به این حقیقت اشاره فرموده اند: «اگر فرزند انسان در هنگام تولد فهیم و عاقل بود، جهان بیرون از خود (عالم) را انکار می کرد، چرا که دچار تحیر عقلی می شد وقتی که چیزهایی را می دید که تا آن موقع ندیده بود، چیزهایی مانند اختلاف میان اجسام و حیوانات و کل آنچه در عالم وجود دارد که دائماً در حال تغییر و تحول است و این موضوع او را دچار حیرت و سرگردانی می کرد و...» (توحید مفصل/ ۵۱).

همان طور که نوزاد رشد می کند، قوه عقلانی او نیز رشد کرده و بسیاری از چیزهایی را که می بیند، می شناسد و نسبت به آن معرفت و شناخت پیدا می کند. این علم و معرفت موجب رشد و کمال عقلی و روحی او می شود، همان گونه که غذا خوردن موجب رشد و کمال جسمانی و تقویت جسم او می شود. بدین سان است که عقل رابطه میان جسم انسان با محیط بیرونی او را تشکیل می دهد، همان گونه که از امام صادق^(ع) نقل شده است که فردی به آن حضرت عرض کرد: «من همسایه ای دارم که بسیار اهل نماز، صدقه و حج است، این اشکالی ندارد؟ حضرت فرمودند: عقل و عقلانیتش چگونه است؟ عرض کرد: عقلی ندارد (یعنی تحلیل های عقلانی ندارد و خوب و بد را تشخیص نمی دهد و نمی داند چطور و کجا باید واکنش مناسبی انجام دهد). حضرت فرمودند: (چنین کسی) این اعمال که انجام می دهد، چیزی را از او برطرف نمی کند (یعنی به دردش نمی خورد)». (اصول کافی، ج ۱ ص ۲۴) پس معیار پذیرش و عدم پذیرش اعمال، عقل است. عقل موجب کمال انسانی است، نه رفتار بدون عقل و اندیشه که اگر رفتار بدون عقلانیت موجب کمال می شد، باید بسیاری از حیوانات دارای کمالات فراوانی می شدند.

از اینجا می توان به نتیجه ای دیگر دست یافت که هر چیزی که در خفا و پنهانی قرار بگیرد موجبات رشد و کمالش فراهم می شود، مثلاً اگر بذر یک گیاه در زمین مخفی نشود، رشد نمی کند. اگر ریشه گیاهان در زمین مخفی نباشد، موجب رشد و کمال نمی شود و نمی تواند در وقت خودش میوه و دیگر ثمره ها را داشته باشد. اگر غنچه یک گل در میان برگ هایی از آن قرار نگیرد، موجب رشد و کمال که باز شدن و عطر آگین شدن است، نمی شود. نفس انسان ادراکاتی را که از اطراف خودش دریافت می کند، اگر این ادراکات در نفس ذخیره نشود، هیچ گاه عقل رشد نمی کند و به کمال نمی رسد. پس ذخیره شدن، پنهان بودن و در پوشش قرار گرفتن موجب رشد و توسعه و کمال خواهد شد. این طبیعت بسیاری از موارد است که برای رشد و کمالشان محتاج مخفی بودن و در ستر قرار گرفتن هستند، تا آثار و ثمرات و نتایج آن کمال ظاهر شود. آیه شریفه الهی می فرماید: « که شما در شکم مادرانتان بودید. » (الزمر/ ۱۶) و در آیه شریف دیگر ذکر شده است: (شما که در شکم مادرانتان مراحل رشد را سپری کردید.) و خداوند می فرماید که به صورت طفلی بیرون آوردیم برای اینکه به حدّ رشد و کمال برسید... (الحج/ ۵) پس منشا رشد و کمال، در خفا و در حجاب بودن طبیعت بوده است که اگر این حجاب طبیعت نبود، هیچ گاه کمال محقق نمی شد. به طور مثال هنگام طلوع خورشید همه ستارگان و حتی شب در خفا و حجاب طبیعت قرار می گیرند و به هنگام شب، روز و خورشید در خفا و حجاب طبیعت قرار می گیرند که موجب آسایش و آرامش می شوند. (یونس/ ۶۷) و این آسایش و آرامش موجودات موجب کمال خواهد بود. (ادامه دارد)

بیرس و بدان

حکم نگهداری گربه

در این ستون به پرسش های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می توانید با ارسال پیامک پرسش های خود به شماره ۰۷۲۲۸۹۰۰۰ با ما در ارتباط باشید.

- تربیت و نگهداری گربه در منزل چه حکمی دارد؟ آیا مسوی گربه نماز را باطل می کند؟

پاسخ آیت ا... العظمی خامنه ای:

نگهداری گربه نیز در صورتی که ترویج فرهنگ غرب نشود فی نفسه مانعی ندارد و مو و دهان و زبان گربه نجس نیست ولی اگر موی گربه همراه با بدن و یا لباس نمازگزار باشد، مبطل نماز است ولی فسله و بول حیوانات حرام گوشت - از جمله گربه - نجس است.

پاسخ آیت ا... العظمی سیستانی:

تربیت و نگهداری گربه در منزل وانس با آن مانعی ندارد و اگر یک تادو تار از موی آن روی لباس نمازگزار باشد، نماز باطل نمی شود اما بیشتر از آن، نماز را باطل می کند.

پاسخ آیت ا... العظمی مکارم شیرازی:

باتوجه به اینکه گربه جزو حیواناتی است که مدفوعش نجس است و اگر روی لباس نمازگزار باشد نماز صحیح نیست، بهتر است به جز در موارد ضرورت از نگهداری گربه پرهیز شود.

بردار و بخوان

کتاب «نامه ای به خواهرم» نوشته مهدی عدالتیان است، مخاطب این کتاب دختران نوجوان هستند. این کتاب را انتشارات گل محمدی منتشر کرده و به چاپ سی و دوم رسیده است. با توجه به نیاز نوجوانان دختر برای تحقیق در موضوع حجاب، پیشنهاد ما این است که اگر دختر یا خواهر نوجوانی دارید که دغدغه حجاب دارد، این کتاب کمک خوبی به شما خواهد کرد.

چکیده ای از مقدمه کتاب:

خواهرم سلام. نامه ات را خواندم.

نوشته بودی:

من نمی خواهم نا آگاهانه مثل مادرانم حجاب داشته باشم. اصلاً کجای قرآن نوشته است که زن باید حجاب داشته باشد؟ چرا نمی گذارد همه آزاد باشند تا مسئله، عادی و طبیعی شود و دیگر هیچ حساسیتی وجود نداشته باشد؟ چرا در نماز باید حجاب داشته باشیم؟ مگر خداوند مرد است که باید از او هم رو گرفت؟! اصلاً می خواهم بدانم بی حجاب بودن من چه ضرری برای دیگران دارد؟ از این گذشته، چرا به مردها نمی گویند نگاه نکنند و زن ها باید خود را بپوشانند؟ چرا حتی یک تار موی زن هم نباید بیرون باشد؟ مگر یک تار مو چه ضرری دارد...

اگر این کتاب خوب را خواندید و برایتان مفید بود، حتماً به دیگری که مثل شما دغدغه دختر نوجوانشان را دارند، معرفی کنید.

شهرار
NEWS.IR
۳۰ شنبه
۲۳ آذر ۱۳۹۹
شماره ۳۸۴۰

۱۴

خانه محل آرامش است

ویژگی های یک خانواده اسلامی

گلناز حکمت

کلمه «بیت» به معنای خانه، ۷۱ بار با مشتقات آن در قرآن آمده است. این کلمات در دوازده مورد با مصداق بیت ا... (خانه خدا)، یعنی کعبه، دومورد برای بیت عتیق، دومورد بیت المعمور و باقی موارد به معنای خانه، همان محیط مخصوص زندگی خانواده آمده است. این اولین نشانه اهمیت خانه و خانواده در اسلام است. اولین کار کرد خانه، تأمین آرامش جسم و تسکین جان اعضای آن است. فضای محدود و امن خانه، حریمی برای ابراز احساسات، بیان اسرار، برآورده شدن غرایز و تأمین نیازهای جسمی و روحی انسان است. حلالی خواهیم ویژگی های یک خانواده اسلامی در یک خانه اسلامی را بررسی کنیم.

سکون و آرامش

خداوند در قرآن می فرماید: «والله جعل لکم من بیوتکم سکناً، خداوند خانه های شما را محل سکونت و آرامش برایتان قرار داد. واژه «سکن» به معنای هر چیزی است که انسان به وسیله آن تسکین یابد. انسان علاوه بر نیاز به سکونت در خانه، به محلی برای تسکین آلام روحی، رهاشدن از برخی قیودات اجتماعی، استراحت به خود لخواه، خلوت کردن و راز و نیاز با خدا و محارم نیاز دارد. اگر خانه تأمین کننده این نیازها نباشد، مسکن نخواهد بود.

وظایف والدین

یکی از وظایف حساس پدر و مادر، مسئولیت اداره خانواده و رسیدگی به نیازها و مشکلات فرزندان و افراد خانواده است. این وظایف جنبه های مختلفی را در بر می گیرد که از آن جمله می توان به موارد ذیل اشاره کرد.

همسران با محبت

ارزش خانواده بیش از هر چیز بر پایه موثت و دوستی بین اعضای آن استوار است؛ از نگاه قرآن، خانواده، محل محبت و دوستی است. در آیه ۲۱ سوره روم آمده است: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ، از نشانه های او این است که از خود شما جفت هایی برای شما آفرید تا نزد ایشان آرامش یابید و میان شما دوستی و مهربانی برقرار کرد. همانا در این نشانه هایی است برای آنان که می اندیشند. (سکنی) دست یافتن به مقام سکونت و آرامش است و این تعبیر در قرآن اشاره به این واقعیت دارد که آرامش، مقام و موقعیتی است که انسان در پهنه هستی باید بدان دست یابد و از دیدگاه قرآن وظیفه خانواده زمینه سازی برای همین هدف است. الفت زن و شوهر و همکاری آن دو با نیروی عشق و محبت در مسیر کمال، رحمت و مهربانی را برای خانواده و دیگران به بار می آورد.

شاید هیچ نیازی به اندازه نیاز عاطفی و نیاز به مهر و محبت برای انسان مهم نباشد. به جرئت می توان ادعا کرد که نقش این گونه نیازها در ادامه حیات متعال انسان از نقش نیازهای اقتصادی و معیشتی کمتر نیست، طوری که محرومیت از این نیاز باعث بروز عوارض و آسیب های روانی می شود. فرزندان، رحم، شفقت، مهربانی، نیکوکاری، از خودگذشتگی، ادب، فروتنی و سایر فضیلت های نفسانی را در سال های اول زندگی از رفتارهای پدر و مادر می آموزند. این عطوفت پدر و مادر و آرامش خانوادگی است که شخصیت فرزندان را می سازد. به همین دلیل نبود این عطوفت و بی توجهی به نیازهای روانی فرزندان، زمینه را برای خروج آنان از حالت تعادل شخصیتی و گرایش به ناهم نوایی با جامعه و ارزش های آن فراهم می کند. علاقه پدر و مادری و مراقبت دقیق ابتدایی آنان، اگر توأم

با گرمی و ثبات و پایداری باشد، زیربنای حسن رضایتمندی و اطمینان و اعتماد به دیگران را در کودک ایجاد می کند و او را به تعادل شخصیتی نزدیک تر می کند. اسلام به پدر و مادرها سفارش می کند که تلاش کنند از جنبه های عاطفی و روانی، فرزندان خود را حمایت و مراقبت کنند. توصیه های زیر از مواردی است که در قرآن و سیره ائمه^(ع) وجود دارد.

کودکان را دوست داشته باشید و به آن ها مهربانی کنید

در باره وعده ای که به کودکان می دهید بی تفاوت نباشید

فرزندان را ببوسید چون به کمال معنوی شما اضافه می شود

با کودکان مثل خودشان رفتار کنید

برای بازی با کودکان وقت بگذارید

مراقبت با

حمایت های روانی و عاطفی

مراقبت با و حمایت های دینی

در نگاه اسلام، زندگی انسان محدود به این دنیا نیست، بلکه زندگی واقعی در سرای آخرت است و نیاز انسان به دین، برای مصون ماندن از آسیب هایی که زندگی اش را به خطر می اندازد، یک نیاز اساسی است. از این رو، مراقبت از فرزندان در برابر اندیشه های باطل که سعادت آنان را به مخاطره می اندازد، یکی از وظایف پدران و مادران است. در روایات به والدین توصیه شده است که درباره امور دینی و عقیدتی فرزندان نشان حساسیت داشته باشند و پیش از اینکه اندیشه های باطل به آن ها القا شود، امور دینی شان را به آنان بیاموزند.

فرزندان مهربان

فرزندان هم مسئولیت هایی در برابر والدین دارند. از دیدگاه قرآن شایسته است که رفتار فرزندان در برابر پدر و مادر امیخته با احترام و محبت باشد. خداوند می فرماید: «فلا تقل لهما أفّ» و بر فرزندان لازم است که از پدر و مادر خویش نگهداری و مراقبت کنند، همان گونه که در سوره اسراء می فرماید: «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِذَا يَبْلُغُ عِتْدَكَ الْكِبَرِ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٌّ وَلَا تُهَنِّهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا* وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا» پروردگارت مقرر فرمود که جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید، چنانچه یکی یا هر دو آن ها نزد تو به پیری رسند به ایشان سخنی رنجش آور نگو و بر سرشان فریاد مکن و با ایشان سخنی کریمانه بگو و با آنان مهربانانه فروتنی کن و بگو پروردگارا همان گونه که آن ها مرا در کودکی پرورش دادند تو نیز آن ها را مامشمول رحمت خویش گردان.

